

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

II. ÚS 27/2019-42

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 13. februára 2020 v senáte zloženom z predsedu senátu Miroslava Duriša a zo sudcov Libora Duřu a Ladislava Duditřa (sudca spravodajca) prerokoval prijatú ústavnú sťažnosť [REDACTED]

[REDACTED], zastúpeného advokátskou kanceláriou JUDr. Bohuslav MAJCHRÁK, advokát, spol. s r. o., Nová Bystrica 850, v mene ktorej koná konateľ a advokát JUDr. Bohuslav Majchrák, vo veci namietaného porušenia základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietřahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a práva na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Okresného súdu Čadca v konaní vedenom pod sp. zn. 6 C 55/2003 a takto

r o z h o d o l :

1. Základné právo [REDACTED] na prerokovanie veci bez zbytočných prietřahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a právo na prejednanie veci v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Okresného súdu Čadca v konaní vedenom pod sp. zn. 6 C 55/2003 porušené boli.

2. Okresnému súdu Čadca v konaní vedenom pod sp. zn. 6 C 55/2003 p r i k a z u j e konať bez zbytočných prierahov.

3. [REDAKOVANÉ] p r i z n á v a finančné zadost'učinenie v sume 5 000 € (slovom päťtisíc eur), ktoré je mu Okresný súd Čadca p o v i n n ý vyplatiť do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

4. Okresný súd Čadca je p o v i n n ý uhradiť [REDAKOVANÉ] trovy konania v sume 390,50 € (slovom tristodeväťdesiat eur a päťdesiat centov) na účet jeho právneho zástupcu JUDr. Bohuslava Majchráka, Nová Bystrica 850, do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

5. Vo zvyšnej časti ústavnej s'ťažnosti n e v y h o v u j e .

O d ô v o d n e n i e :

I.

Vymedzenie napadnutého postupu Okresného súdu Čadca a s'ťažnostná argumentácia

1. Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 10. decembra 2018 doručená ústavná s'ťažnosť [REDAKOVANÉ] (ďalej len „s'ťažovateľ“), pre namietané porušenie základného práva na prerokovanie vecí bez zbytočných prierahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) postupom Okresného súdu Čadca (ďalej len „okresný súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 6 C 55/2003 (ďalej len „napadnuté konanie okresného súdu“).

2. Sťažovateľ v ústavnej sťažnosti uviedol, že „dňa 22.04.2003, t.j. pred viac ako 15-timi rokmi, bola voči mne ako žalovanému podaná žaloba o zaplatenie sumy 2.956.500 Sk s prísl. (neskôr sumy 4.006,500,- Sk, potom sumy 5.172.000 Sk) na súde prvej inštancie - Okresnom súde Čadca, titulom mimoriadneho odškodnenia za bolesť a sťaženie spoločenského uplatnenia žalobkyne v dôsledku dopravnej nehody, ktorá sa stala 14.02.1997 (pred viac ako 21 rokmi).

Prvé pojednávanie sa uskutočnilo dňa 05.05.2004. Prvý rozsudok bol vyneseny dňa 25.06.2007 (žalobkyni priznaná suma 3.873.828 Sk s prísl.). Druhý rozsudok bol vyneseny dňa 16.04.2009 (žaloba zamietnutá) a napokon tretí (posledný) rozsudok dňa 31.10.2012 (žalobkyni priznaných 128.584,94 € s prísl.).

Odhladnuc od skutočnosti, že žiadne súdne konanie nesmie trvať v právnom štáte viac ako 15 rokov, jednoznačne podľa mňa došlo k zbytočným prieťahom v konaní na strane súdu v nasledovných obdobiach : máj 2004 až september 2004 (4 mesiace), jún 2011 až február 2012 (8 mesiacov), júl 2014 až apríl 2015 (9 mesiacov), máj 2015 - apríl 2016 (11 mesiacov), jún 2016 - október 2017 (16 mesiacov), apríl 2018 - doteraz (8 mesiacov).

Dňa 23.10.2018 bola k rukám predsedu Okresného súdu Čadca doručená moja sťažnosť na postup súdu podľa ust. § 63 zákona o súdoch č. 757/2004 Z.z., v ktorej som súdu opísal vyššie uvedený priebeh a ku dňu 22.10.2018 skonštatoval, že ani po 15 - tich rokoch od podania žaloby nedošlo k právoplatnému skončeniu sporu. Rovnako som predsedovi súdu uviedol, že viac ako 4 a pol roka (54 mesiacov) trvania sporu, takmer jednu tretinu, zapríčinili zbytočné prieťahy na strane súdu, teda zapríčinil nečinnosťou súd.

Dňa 04.12.2018 som obdržal odpoveď označenú ako Vybavenie sťažnosti na prieťahy v konaní zo dňa 04.12.2018, v ktorej predseda Okresného súdu Čadca skonštatoval, že moja sťažnosť je dôvodná, ergo v konaní došlo k zbytočným prieťahom. Súčasne odpoveď obsahuje stanovisko konajúcej sudkyne, podľa ktorého táto priebeh konania (od roku 2015, pozn.) odôvodňuje PN vyššej súdnej úradníčky, náročnosťou prípadu i vysokým nápadom v senáte, čo chápeme, avšak objektívne nejde o skutočnosti ospravedlňujúce štát, ktorý je zodpovedný za stav orgánov súdnej moci (súdov).

Ako je zrejmé z vyššie uvedeného, napriek platným a záväzným princípom právneho štátu do dnešného dňa zo strany tunajšieho, teda ani po viac ako 15-ich rokoch od podania žaloby nedošlo k právoplatnému skončeniu sporu. Rovnako je zrejmé, že viac ako 4 a pol

roka (56 mesiacov) trvania celkom 15 rokov trvajúceho sporu, teda takmer tretinu trvania, zapríčinili zbytočné prieťahy na strane súdu, teda zapríčinil nečinnosťou súd. Napokon je zrejmé, že súd vo veci nerozhodol už viac ako 6 rokov (!).

Ja ako žalovaný som si vedomý svojej časti viny na tom, čo sa sťažovateľke pred 20 rokmi pri autonehode stalo. Od roku 2003 však pretrváva pocit mojej neistoty, keď sa v konaní už viac ako 15 rokov bránim extrémnej výške vznesenému nároku, čo má významný vplyv na môj osobný život. Pripomínam, že žalobkyňa odo mňa požadovala sumu 5.172.000 SK s prísl. (171.678,95 € s prísl.), neskôr po právoplatnom čiastočnom zamietnutí žaloby sumu 128.584,94 € (!). Obe sumy sú neuveriteľné a rozporné so zákonom, pričom v mojom podaní - vyjadrení zo dňa 11.12.2017 som podrobne uviedol, že z hľadiska právnych noriem, bodového ohodnotenia a judikatúry v mnohých obdobných veciach by sa čisto teoreticky mohol nárok žalobkyne pohybovať v rozmedzí okolo 20.000 € bez zohľadnenia jej spoluzavinenia, čo sumu ešte zníži podľa určeného percenta zavinenia. Žaloba sa teda v drvivom rozsahu podľa mňa voči mne vedie absolútne nedôvodné a nezákonne. Navyše, rozhodnutie vo veci samej, tobôž právoplatné rozhodnutie vo veci samej, je v nedohľadne. Nie je zrejmý ani termín najbližšieho pojednávania, predbežné právne posúdenie a pod.. I v prípade rozhodnutia súdu prvej inštancie je viac ako pravdepodobné následné odvolacie konanie. Čím sa spor znova predĺži, odhliadnuc od ďalších možných prostriedkov nápravy. Spor sa nepriaznivo dlhé roky podpisuje nielen pod moju psychiku i zdravotný stav, keď nad ním musím často premýšľať a vo vzťahu k činnosti súdu prvej inštancie sa tiež obávať jeho možného výsledku, ale i značné finančné prostriedky vynaložené na právne služby (nielen odmenu advokáta, ale i hotové výdavky). Ten už v konaní vykonal veľké množstvo úkonov a tiež sa zúčastnil pojednávanií a množstvo úkonov je ešte pred ním. O konanie som sa vždy aktívne zaujímal a včas som procesnými podaniami reagoval na situácie vzniknuté v konaní.“.

3. Vzhľadom na už uvedené sťažovateľ navrhuje, aby ústavný súd vo veci samej nálezom takto rozhodol:

„1. Základné právo sťažovateľa na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov podľa čl. 48 ods.2 Ústavy Slovenskej republiky a právo na prejednanie svojej záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných

slobôd postupom Okresného súdu Čadca v konaní vedenom pod sp.zn. 6C/55/2003 porušené boli.

2. Okresnému súdu Čadca prikazuje, aby v konaní vedenom pod sp.zn. 6C/55/2003 konal bez zbytočných prieťahov.

3. Sťažovateľovi priznáva finančné zadosťučinenie v sume 7.000 € (slovom sedemtisíc eur), ktoré je Okresný súd Čadca povinný mu zaplatiť do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto rozhodnutia.

4. Sťažovateľovi priznáva náhradu trov konania v sume 1.649,94 € (slovom tisícšesťstoštyridsaťdeväť eur/ deväťdesiatštyri centov), ktoré je Okresný súd Čadca povinný zaplatiť na účet jeho právneho zástupcu JUDr. Bohuslav MAJCHRÁK, advokát, spol. s r. o., do jedného mesiaca od právoplatnosti tohto rozhodnutia.“

II.

Procesný postup ústavného súdu, vyjadrenie odporcu k ústavnej sťažnosti a replika sťažovateľa

4. Ústavná sťažnosť sťažovateľa je vedená pod sp. zn. Rvp 2455/2018 a bola pridelená sudcovi spravodajcovi Sergejovi Kohutovi. Sudca spravodajca Sergej Kohut bol podľa Rozvrhu práce Ústavného súdu Slovenskej republiky na obdobie od 1. marca 2018 do 28. februára 2019 členom II. senátu ústavného súdu, ktorý pracoval v zložení Lajos Mészáros (predseda senátu), Jana Laššáková a Sergej Kohut (sudca spravodajca). Ústavná sťažnosť sťažovateľa bola predbežne prerokovaná a uznesením č. k. II. ÚS 27/2019-19 z 23. januára 2019 bola prijatá na ďalšie konanie.

5. Do 16. februára 2019 (deň uplynutia funkčného obdobia pôvodného sudcu spravodajcu) nebola ústavná sťažnosť sťažovateľa v merite veci rozhodnutá pôvodným II. senátom ústavného súdu. Plénum ústavného súdu prijalo 16. októbra 2019 Dodatok č. 1 k Rozvrhu práce Ústavného súdu Slovenskej republiky na obdobie od 26. apríla 2019 do 31. decembra 2019 (ďalej len „rozvrh práce“). Podľa čl. X bodu 5 rozvrhu práce boli nevybavené veci sudcov, ktorých funkčné obdobie uplynulo 16. februára 2019, prerozdelené medzi sudcov menovaných do funkcie 10. októbra 2019, a to náhodným

výberom pomocou technických a programových prostriedkov. Ústavná sťažnosť sťažovateľa bola pridelená sudcovi spravodajcovi Ladislavovi Duditšovi a v zmysle čl. II bodu 3 rozvrhu práce bola prejednaná vo IV. senáte ústavného súdu, ktorý pracuje v zložení Miroslav Duriš (predseda senátu), Libor Duľa a Ladislav Duditš (sudca spravodajca).

6. Na základe výzvy ústavného súdu sa k priebehu napadnutého konania okresného súdu vyjadrila predsedníčka okresného súdu podaním sp. zn. 1 SprV 16/2019 z 27. februára 2019. Vo vyjadrení doručenom ústavnému súdu 4. marca 2019 predsedníčka okresného súdu uviedla, že *„v prílohe zasielam vyjadrenie zákonnej sudkyne... I keď sa jedná o právne a skutkovo náročnú vec konštatujem, že vo veci boli spôsobené prieťahy v konaní, čo som vyhodnotila aj v odpovedi na podanú sťažnosť sťažovateľa dňa 4.12.2018.“*

7. Prílohu vyjadrenia predsedníčky okresného súdu tvorilo aj vyjadrenie zákonnej sudkyne, ktorá uviedla:

«V danom prípade uvádzam, že spis som prevzala ako zákonná sudkyňa dňom vymenovania t.j. od 26.11.2015. Konanie v danom prípade trvá od roku 2003. Teda v danom prípade sa nebudem vyjadrovať ku konaniu ktoré predchádzalo môjmu vymenovaniu. K predmetnému sporu uvádzam nasledovné:

Ako sudkyňa som prevzala po svojej právnej predchodkyni v oddelení C celkom 420 vecí, následne v rámci rozvrhu práce mi bol stav „dorovnávaný“ do počtu 440 spisov, pričom som prevzala skladbu rozličných reštančných vecí, kde najstaršia vec je z roku 1996. V danom prípade súd vo veci samej naposledy rozhodol rozsudkom zo dňa 8.11.2012, ktorý bol uznesením Krajského súdu v Žiline 6Co/132/2013 opätovne zrušený. Prvýkrát vo veci rozhodol súd rozsudkom 6C/55/2003 dňa 25.6.2007. V dôsledku odvolaní po opakovaných rozhodnutiach bola vždy vec zrušená a vrátená súdu na ďalšie konanie a rozhodnutie s vyslovením právnych názorov, ktorými je súd viazaný. V danom prípade s poukazom na charakter súdneho sporu ide o vec skutkovo a právne veľmi zložitú, ktorá okolnosť má vplyv na samotnú dĺžku súdneho konania. V predmetnom konaní bolo vydané uznesenie VSU o pripustení vstupu intervenienta do konania, voči ktorému bola podaná sťažnosť. Spisový materiál bol predložený v rámci revízie od 14.5.2018 do 26.6.2018, kedy mi bol spis opätovne odovzdaný. O tejto sťažnosti doposiaľ z mojej strany rozhodnuté

nebolo s poukazom na nadmerné zaťaženie v senáte, prípravu pojednávani a rozhodnutí v iných konkrétnych veciach ako i skutočnosť, že v tomto roku pracujem ako sudkyňa v prevažnom rozsahu bez VSU z dôvodu jej opakovane dlhodobejšej PN, jej prípravy na justičné skúšky ako i opakovaného čerpania dovolenky naposledy v rozsahu 3 týždňov v celku a teda všetky úkony pre činnosť senátu realizujem ako sudkyňa v súčinnosti s asistentkou vo vlastnom opise a obálkovej forme.

Podľa obsahu spisu súd v konaní pokračuje a opätovne iba poukazujem na to, že nie je v mojich fyzických možnostiach a schopnostiach realizovať všetky úkony vo všetkých spisoch v lehotách tak ako si strana sporu a jeho právny zástupca predstavuje. Poukazujem iba na to, že právny zástupca žalovaného podal sťažnosť na prietahy v konaní ku ktorým som sa vyjadrovala vo veci 30.11.2018 následne už po 10 dňoch podal ústavnú sťažnosť podľa môjho názoru cielene. Pokiaľ v istom časovom období neboli realizované úkony bezprostredne v rámci prípravy spisu súdu mám zato, že sa tak mohlo stať v dôsledku dlhodobej PN vyššieho súdneho úradníka ako i nadmerného zaťaženia sudkyne.»

8. Právny zástupca sťažovateľa v stanovisku z 20. novembra 2019, ktorým reagoval na vyjadrenie predsedníčky okresného súdu a zákonnej sudkyne, uviedol:

„Stanovisko okresného súdu k podanej sťažnosti, či skôr konajúcej sudkyne, nepovažujem za významné pre rozhodnutie o podanej sťažnosti.

Takmer identické stanovisko už totiž táto sudkyňa prezentovala predsedovi súdu, a aj mne ako sťažovateľovi, už pri vybavovaní sťažnosti, v podaní súdu zo dňa 04.12.2018, pričom s týmito dôvodmi a argumentami som sa podrobne vysporiadal v mojej ústavnej sťažnosti.

Na dôvodnosť podanej sťažnosti nemá vplyv skutočnosť, že konajúcej sudkyňi vec napadla a (ne)koná v nej počas viac ako štyroch rokov z celkových viac ako 16-tich rokov, pretože sťažnosť sa vzťahuje nie na ňu (konkrétnu sudkyňu), ale na súd a jeho postup počas celého trvania sporu.

Už vyše 16 rokov (žaloba podaná 22.04.2003) sa bránim žalobou uplatneným nárokom v extrémnej výške (viac ako 130.000 €) pričom je evidentné, že právo na spravodlivý proces nemohlo byť dodržané tak, ako to predvída Ústava SR po materiálnej stránke.

Pokiaľ konajúca sudkyňa v stanovisku uvádza, že ústavná sťažnosť bola podaná cielene, má pravdu, pretože jej cieľom nebolo nič iné, ako domôcť sa na ÚS SR skonštatovania porušenia práva na spravodlivý proces zo strany Okresného súdu Čadca, ktoré patrí každej osobe bez rozdielu. Naopak, skutočnosť, že bola podaná absolútne dôvodne potvrdzuje i fakt, že napriek jej podaniu dňa 06.12.2018 počas obdobia dodnes - 20.11.2019 (takmer rok) nedošlo k žiadnemu úkonu súdu smerujúcemu k rozhodnutiu veci samej, teda počas roka súd nenariadil ani jedno pojednávanie, čím je zrejmé, že od podania sťažnosti vznikli ďalšie neodôvodnené prieťahy. Vec je aktuálne v štádiu, keď súd vytyčil termín pojednávania na deň 25.02.2020 o 09:00 hod., pričom je otáznе, či sa vôbec uskutoční a nepravdepodobné, že na ňom súd vôbec meritórne rozhodne (vzhľadom na množstvo podaní a nové predložené dôkazy), nehovoriac o ďalšom postupe (odvolanie, dovolanie a pod.).

V konaní som pritom prezentoval (okrem iného) rozsiahle vyjadrenia podporené judikatúrou najvyšších súdnych autorít (čl. 2 C.s.p.) jasne preukazujúcich, že žaloba žalobkyne je v drvivom rozsahu absolútne nedôvodná a nepreukázaná, pretože pri zohľadnení všetkých relevantných skutočností sa možno baviť o existencii nároku v rozsahu menšom ako 8.000 € (nie 128.584,94 €)! Napriek konzistentnej judikatúre, kasačnému názoru odvolacieho súdu a ustanoveniach o koncentrácii konania súd nadnes vo veci nerozhodol.

Sťažnosť považujeme v celom rozsahu za dôvodnú a zotrávam na jej podrobnom skutkovom a právnom zdôvodnení.“

9. Dňa 1. marca 2019 nadobudol účinnosť zákon č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) v čl. I § 1 až § 13 a § 16 až § 28 a § 32 až § 248 a § 250 a § 251. V zmysle § 246 ods. 1 a 2 zákona o ústavnom súde sa tento zákon použije aj na konania začaté do 28. februára 2019, pričom právne účinky úkonov, ktoré v konaní nastali do 28. februára 2019, zostávajú zachované.

10. Ústavný súd so súhlasom účastníkov konania podľa § 58 ods. 3 zákona o ústavnom súde upustil v tejto veci od ústneho pojednávania, pretože dospel k názoru,

že od tohto pojednávania nemožno očakávať ďalšie objasnenie veci namietaného porušenia práv uvedených v bode 1.

III.

Právomoc ústavného súdu a ústavnoprávne východiská v judikatúre ústavného súdu a Európskeho súdu pre ľudské práva

11. Podľa čl. 124 ústavy ústavný súd je nezávislým súdnym orgánom ochrany ústavnosti.

12. Podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

13. Sťažovateľ sa svojou ústavnou sťažnosťou domáhal vyslovenia porušenia základného práva zaručeného čl. 48 ods. 2 ústavy a práva zaručeného čl. 6 ods. 1 dohovoru.

Podľa čl. 48 ods. 2 ústavy každý má právo, aby sa jeho vec prerokovala bez zbytočných prietáhov.

Podľa čl. 6 ods. 1 prvej vety dohovoru každý má právo na to, aby jeho vec bola spravodlivo, verejne a v primeranej lehote prejednaná nezávislým a nestranným súdom zriadeným zákonom, ktorý rozhodne o jeho občianskych právach alebo záväzkoch alebo o akomkoľvek trestnom čine, z ktorého je obvinený.

14. Ústavný súd si pri výklade základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov garantovaného v čl. 48 ods. 2 ústavy osvojil judikatúru Európskeho súdu pre ľudské práva k čl. 6 ods. 1 dohovoru, pokiaľ ide o právo na prejednanie záležitosti v primeranej lehote, preto v obsahu týchto práv nemožno vidieť zásadnú odlišnosť (napr. II. ÚS 55/98, I. ÚS 132/03, IV. ÚS 105/07, IV. ÚS 90/2010).

15. Účelom základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov je podľa ustálenej judikatúry ústavného súdu odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia všeobecného súdu. Samotným prerokovaním veci na súde sa právna neistota osoby domáhajúcej sa rozhodnutia neodstraňuje. K stavu právnej istoty dochádza zásadne až právoplatným rozhodnutím súdu alebo iným zákonom predvídaným spôsobom, ktorý znamená nastolenie právnej istoty inak ako právoplatným rozhodnutím súdu (IV. ÚS 220/04, IV. ÚS 365/04).

16. Základnou povinnosťou všeobecného súdu je preto zabezpečiť taký procesný postup v súdnom konaní, ktorý čo najskôr odstráni stav právnej neistoty, kvôli ktorému sa účastník konania obrátil na súd so žiadosťou o jeho rozhodnutie. Táto povinnosť okresného súdu vyplývala do 30. júna 2016 z § 6 zákona č. 99/1963 Zb. Občiansky súdny poriadok v znení neskorších predpisov (ďalej aj „OSP“), ktorý súdom prikazoval, aby v súčinnosti so všetkými účastníkmi konania postupovali tak, aby ochrana ich práv bola rýchla a účinná, ďalej z § 100 ods. 1 prvej vety OSP, podľa ktorej len čo sa konanie začalo, postupuje v ňom súd i bez ďalších návrhov tak, aby vec bola čo najrýchlejšie prejednaná a rozhodnutá.

Od 1. júla 2016 nadobudol účinnosť zákon č. 160/2015 Z. z. Civilný sporový poriadok v znení neskorších predpisov (ďalej len „CSP“), ktorý nahradil Občiansky súdny poriadok a ktorý v čl. 17 upravuje zásadu hospodárnosti a rýchlosti konania (súd postupuje v konaní tak, aby vec bola čo najrýchlejšie prejednaná a rozhodnutá, predchádza zbytočným priet'ahom, koná hospodárne a bez zbytočného a neprimeraného zaťažovania strán sporu a iných osôb).

IV.

Posúdenie veci ústavným súdom

17. Pri posudzovaní otázky, či v súdnom konaní došlo k zbytočným priet'ahom v konaní, a tým aj k porušeniu základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, v súlade so svojou doterajšou judikatúrou (IV. ÚS 74/02, III. ÚS 247/03, IV. ÚS 272/04, I. ÚS 398/2016) ústavný súd zohľadnil tri základné kritériá, ktorými sú právna a faktická zložitosť veci, o ktorej súd rozhoduje, správanie účastníka súdneho konania a postup

samotného súdu. V súlade s judikatúrou Európskeho súdu pre ľudské práva ústavný súd v rámci prvého kritéria prihliada aj na predmet sporu (povahu veci) v posudzovanom konaní a jeho význam pre sťažovateľa (I. ÚS 19/00, II. ÚS 32/02, IV. ÚS 187/07). Podľa uvedených kritérií posudzoval ústavný súd aj ústavnú sťažnosť sťažovateľa.

18. Pokiaľ ide o kritérium právnej a faktickej zložitosti veci, ústavný súd konštatuje, že spory o mimoriadne odškodnenie za bolesť a sťaženie spoločenského uplatnenia netvoria bežnú súčasť rozhodovacej agendy všeobecných súdov, ale tiež nemožno povedať, že ide o konania, ktoré sa vyskytujú ojedinele. Predsedníčka okresného súdu aj zákonná sudkyňa okresného súdu síce vo vyjadrení uviedli, že vec je podľa ich názoru skutkovo a právne zložitá, avšak neuviedli konkrétne dôvody, pre ktoré ju za takú možno považovať. Právna a skutková zložitosť veci však nemôže žiadnym spôsobom ospravedlniť doterajšiu extrémnu dĺžku rozhodovania okresného súdu vo veci samej, ktorá nie je právoplatne skončená ani po skoro 17 rokoch od podania žaloby.

19. Správanie účastníka konania je druhým kritériom pri rozhodovaní o tom, či v konaní pred súdom došlo k zbytočným prietahom, a tým aj k porušeniu základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru. V tejto súvislosti ústavný súd poznamenáva, že vzhľadom na doterajšiu dĺžku konania vo veci samej nemalo podstatný význam vyhodnocovať správanie sťažovateľa v tejto veci. Predsedníčka okresného súdu ani zákonná sudkyňa okresného súdu vo svojom vyjadrení zároveň nenamietali správanie sťažovateľa v predmetnej veci.

20. Tretím hodnotiacim kritériom, podľa ktorého ústavný súd zisťoval, či došlo k porušeniu označených práv sťažovateľa, bol postup samotného okresného súdu. Pri skúmaní skutočnosti, či v dôsledku jeho postupu došlo k porušeniu uvedených práv, ústavný súd zistil, že to tak je, a to napriek tomu, že plynulému postupu nebránila žiadna zákonná prekážka v konaní (II. ÚS 3/00, III. ÚS 46/04).

21. Ústavný súd opätovne poukazuje na skutočnosť, že napadnuté konanie okresného súdu nie je právoplatne skončené ani po skoro 17 rokoch od jeho začatia. Súdne konanie,

ktoré trvá tak dlho ako v tomto prípade, možno už len na základe dĺžky jeho trvania považovať za nezlučiteľné s imperatívom ustanoveným v čl. 48 ods. 2 ústavy a čl. 6 ods. 1 dohovoru. Vzhľadom na uvedené ústavný súd nevymedzoval prípadné konkrétne úseky nečinnosti okresného súdu, resp. jeho neefektívnu/nesústredenú činnosť v napadnutom konaní. Je zrejmé, že okresný súd nezvolil procesný postup v napadnutom konaní smerujúci k rýchlemu odstráneniu právnej neistoty, v ktorej sa sťažovateľ stále nachádza. Je zrejmé, že len rýchla ochrana subjektívnych práv môže byť dostatočne spravodlivá a účinná, šetriaca náklady nielen účastníkov konania, ale aj samotného súdu a pôsobí aj preventívno-výchovne či stabilizujúco a dôveryhodne na ostatných občanov.

22. Ústavný súd upriamuje pozornosť aj na tú skutočnosť, že v napadnutom konaní boli okresným súdom vydané 3 rozsudky vo veci samej [z 25. júna 2007, 16. apríla 2009 a 31. októbra 2012 (v spojení s opravným uznesením)], ale tieto boli opakovane zrušované Krajským súdom v Žiline, čo podľa názoru ústavného súdu svedčí o neefektívnosti postupu okresného súdu v napadnutom konaní. Všeobecné súdy sú povinné po zrušení rozhodnutia v inštančnom konaní postupovať tak, aby v čo najkratšej dobe vyhovelí požiadavkám kasačného rozhodnutia a odstránili vady v ňom vytýkané. Z judikatúry ústavného súdu vyplýva, že nielen nečinnosť, ale aj neefektívna činnosť môže byť dôvodom na vyslovenie porušenia práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov (m. m. II. ÚS 32/03, IV. ÚS 267/04, IV. ÚS 182/08). Činnosť súdu musí efektívne smerovať k čo najskoršiemu rozhodnutiu vo veci.

23. Argumentáciu zákonnej sudkyne okresného súdu vo vyjadrení k ústavnej sťažnosti o jej dlhodobej značnej pracovnej vyťaženosťi vyplývajúcej z vysokého počtu pridelených vecí a tiež z dôvodu dlhodobej neprítomnosti jej vyššieho súdneho úradníka ústavný súd nemohol uznať, poukazujúc na svoju štandardnú judikatúru (napr. I. ÚS 38/03, III. ÚS 155/2010). Námietka neprimeraného zaťaženia pri vybavovaní agendy nemá totiž povahu okolnosti, ktorá by vylučovala alebo znižovala zodpovednosť súdu za rozhodnutie vo veci. Podľa ustálenej judikatúry ústavného súdu (napr. II. ÚS 48/96, II. ÚS 52/99, III. ÚS 17/02) nadmerné množstvo vecí, v ktorých štát musí zabezpečiť konanie, ako aj skutočnosť, že Slovenská republika nevie alebo nemôže v čase konania

zabezpečiť primeraný počet sudcov alebo ďalších pracovníkov na súde, ktorý oprávnený subjekt požiadal o odstránenie svojej právnej neistoty, nemôžu byť dôvodom na zmarenie uplatnenia práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov a v konečnom dôsledku nezbavujú štát zodpovednosti za pomalé konanie spôsobujúce zbytočné prietahy v súdnom konaní.

V.

Záver

K bodu 1 výrokovej časti nálezu

24. Na základe uvedeného dospel ústavný súd k záveru, že doterajšia celková dĺžka napadnutého konania okresného súdu je z ústavného hľadiska celkom zjavne neakceptovateľná. Postupom okresného súdu došlo k porušeniu základného práva sťažovateľa na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, ako aj jeho práva na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru.

K bodu 2 výrokovej časti nálezu

25. Podľa čl. 127 ods. 2 ústavy ak ústavný súd vyhovie sťažnosti, svojím rozhodnutím vysloví, že právoplatným rozhodnutím, opatrením alebo iným zásahom boli porušené práva alebo slobody podľa odseku 1, a zruší také rozhodnutie, opatrenie alebo iný zásah. Ak porušenie práv alebo slobôd podľa odseku 1 vzniklo nečinnosťou, ústavný súd môže prikázať, aby ten, kto tieto práva alebo slobody porušil, vo veci konal. Ústavný súd môže zároveň vec vrátiť na ďalšie konanie, zakázať pokračovanie v porušovaní základných práv a slobôd alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, alebo ak je to možné, prikázať, aby ten, kto porušil práva alebo slobody podľa odseku 1, obnovil stav pred porušením.

26. Keďže napadnuté konanie okresného súdu nebolo v čase rozhodovania ústavného súdu ešte právoplatne skončené, ústavný súd podľa čl. 127 ods. 2 ústavy prikázal okresnému súdu, aby v napadnutom konaní konal bez zbytočných priet'ahov.

K bodu 3 výrokovvej časti nálezu

27. Podľa čl. 127 ods. 3 ústavy ústavný súd môže svojím rozhodnutím, ktorým vyhovie s'ťažnosti, priznať tomu, koho práva podľa odseku 1 boli porušené, primerané finančné zadosťučinenie. Podľa § 133 ods. 3 písm. e) zákona o ústavnom súde, ak ústavný súd ústavnej s'ťažnosti vyhovie, môže priznať s'ťažovateľovi primerané finančné zadosťučinenie, ak o to požiadal.

28. Podľa § 123 ods. 2 zákona o ústavnom súde ak sa s'ťažovateľ domáha primeraného finančného zadosťučinenia, musí uviesť rozsah, ktorý požaduje, a z akých dôvodov sa ho domáha.

Podľa § 135 ods. 1 zákona o ústavnom súde ak ústavný súd prizná s'ťažovateľovi primerané finančné zadosťučinenie, orgán verejnej moci, ktorý porušil základné práva a slobody s'ťažovateľa, je povinný s'ťažovateľovi priznané finančné zadosťučinenie zaplatiť do dvoch mesiacov od nadobudnutia právoplatnosti rozhodnutia ústavného súdu. Ak ten, komu bolo uložené zaplatiť s'ťažovateľovi finančné zadosťučinenie, v tejto lehote priznané finančné zadosťučinenie s'ťažovateľovi nezaplatí, v zmysle odseku 2 citovaného ustanovenia sa zvyšuje finančné zadosťučinenie priznané ústavným súdom o 5 % za každý aj začatý rok omeškania až do jeho zaplatenia.

29. S'ťažovateľ v ústavnej s'ťažnosti žiadal priznať finančné zadosťučinenie v sume 7 000 € z dôvodu, že *„konanie a jeho dĺžka vzhľadom na jeho predmet je ďaleko za primeranosťou času na rozhodnutie veci. Je nepredstaviteľné, aby konanie na súde prvej inštancie trvalo viac ako 15 rokov a je otázne, a navyše i pravdepodobné, že potrvá ešte podstatne dlhšie. Moja právna neistota trvá a nebola súdom odstránená. Ako som už uviedol, okrem psychických nepríjemnosti má celý spor stojí značné finančné prostriedky a preto i finančné zadosťučinenie môže, aj keď len čiastočne, zmieriť toto bremeno, o ktoré*

som nestál a ktoré vzniká iba v dôsledku (ne)konania inštitúcie - súdu, na to určenej. V dôsledku tohto všetkého potom i stále pretrváva stav mojej právnej neistoty. V tejto súvislosti musím zopakovať, že bola voči mne uplatnená suma vyše 5. mil. SK, hoci podľa práva by teoreticky bola dôvodná neporovnateľne menšia suma.“

30. Cieľom finančného zadosťučinenia je dovŕšenie ochrany porušeného základného práva v prípadoch, v ktorých sa zistilo, že k porušeniu došlo spôsobom, ktorý vyžaduje nielen vyslovenie porušenia, prípadne príkaz na ďalšie konanie bez pokračujúceho porušovania základného práva (IV. ÚS 210/04). V tomto prípade podľa názoru ústavného súdu prichádzalo do úvahy priznanie finančného zadosťučinenia. Pri jeho určení ústavný súd vychádzal zo zásad spravodlivosti aplikovaných Európskym súdom pre ľudské práva, ktorý spravodlivé finančné zadosťučinenie podľa čl. 41 dohovoru priznáva so zreteľom na konkrétne okolnosti prípadu.

31. Ústavný súd zohľadnil konkrétne okolnosti posudzovanej veci, a to na jednej strane najmä zjavne neprimeranú dĺžku napadnutého konania okresného súdu a na druhej strane aj povahu práv sťažovateľa a rozsah, v akom boli porušené, ale aj predmet konania a jeho význam pre sťažovateľa. Na základe komplexného posúdenia spomínaných kritérií dospel ústavný súd k záveru, že v danom prípade je spravodlivé a konkrétnym okolnostiam posudzovanej veci primerané priznanie finančného zadosťučinenia v sume 5 000 €.

32. Ústavný súd preto nevyhovel časti ústavnej sťažnosti, v ktorej sťažovateľ žiadal priznať finančné zadosťučinenie nad ústavným súdom priznanú sumu 5 000 €, a preto v tejto časti ústavnej sťažnosti nevyhovel (bod 5 výroku tohto nálezu).

K bodu 4 výrokovej časti nálezu

33. Podľa § 73 ods. 3 zákona o ústavnom súde ústavný súd môže v odôvodnených prípadoch podľa výsledku konania uznesením uložiť niektorému účastníkovi konania, aby úplne alebo sčasti nahradil inému účastníkovi konania alebo štátu trovy konania.

34. Pri výpočte trov právneho zastúpenia sťažovateľovi ústavný súd vychádzal z ustanovení vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov (ďalej len „vyhláška“).

35. Ústavný súd vychádzal zo základnej sadzby tarifnej odmeny za jeden úkon právnej služby za rok 2018 v sume 153,50 € (1/6 výpočtového základu podľa § 11 ods. 3 vyhlášky, ktorým je priemerná mesačná mzda zamestnanca hospodárstva Slovenskej republiky za prvý polrok 2017, ktorá bola vo výške 921 €) a zo sadzby za náhradu hotových výdavkov (režijný paušál) za každý úkon právnej služby za rok 2018 v sume 9,21 € (1/100 výpočtového základu podľa § 16 ods. 3 vyhlášky).

36. Ústavný súd priznal sťažovateľovi náhradu trov konania pred ústavným súdom v celkovej sume 390,50 € vrátane dane z pridanej hodnoty, keďže právny zástupca sťažovateľa je jej platcom, a to za 2 úkony právnej pomoci vykonané v roku 2018, t. j. prevzatie a príprava zastúpenia vrátane prvej porady s klientom [§ 13a ods. 1 písm. a) vyhlášky] a písomné podanie ústavnej sťažnosti [§ 13a ods. 1 písm. c) vyhlášky], s paušálnou náhradou hotových výdavkov (dvakrát) v roku 2018.

37. Ústavný súd tiež poznamenáva, že podľa § 11 ods. 3 vyhlášky základná sadzba tarifnej odmeny za jeden úkon právnej služby je jedna šestina výpočtového základu vo veciach zastupovania pred ústavným súdom, ak predmet sporu nie je možné oceniť peniazmi. Predmetom konania pred ústavným súdom je rozhodovanie o porušení, resp. neporušení základných práv a slobôd orgánmi verejnej moci, čo nie je oceníteľné peniazmi. Ak teda právny zástupca sťažovateľa hodnotu jedného úkonu právnej pomoci vyčíslil s poukazom na § 10 ods. 1 vyhlášky, postupoval nesprávne. Z tohto dôvodu ústavný súd priznal právnenému zástupcovi sťažovateľa odmenu za každý úkon právnej služby vo výške uvedenej v bode 35 a vo zvyšnej uplatnenej časti mu ústavný súd túto odmenu nepriznal.

38. Ústavný súd nepriznal právnenému zástupcovi sťažovateľa odmenu a režijný paušál za podanie z 20. novembra 2019 (vyjadrenie sa k vyjadreniu okresného súdu k ústavnej

sťažnosti sťažovateľa). Túto skutočnosť ústavný súd odôvodňuje tým, že právny zástupca sťažovateľa v tomto podaní zopakoval skutočnosti, ktoré už uviedol v ústavnej sťažnosti. Právny zástupca sťažovateľa zároveň v tomto podaní reagoval na vyjadrenie zákonnej sudkyne okresného súdu, ale bez uvedenia nových skutočností, ktoré by mali vplyv na rozhodnutie ústavného súdu vo veci samej.

39. Z uvedených dôvodov ústavný súd v tejto časti rozhodol tak, ako to je uvedené v bode 4 výroku tohto nálezu.

40. Priznanú náhradu trov právneho zastúpenia je okresný súd povinný uhradiť na účet právneho zástupcu sťažovateľa (§ 62 zákona o ústavnom súde v spojení s § 263 ods. 1 CSP) v lehote dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

VI.

41. Vzhľadom na čl. 133 ústavy, podľa ktorého proti rozhodnutiu ústavného súdu nie je prípustný opravný prostriedok, toto rozhodnutie nadobúda právoplatnosť dňom jeho doručenia účastníkom konania.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 13. februára 2020

Miroslav Duriš
predseda senátu